

NIHÂNÎ (İBRAHİM ÇELEBİ) VE GAZELLERİ

Yunus KAPLAN*

ÖZET

Asıl adı İbrahim Çelebi olan Nihânî, 16. yüzyılın ikinci yarısında şiirler yazan bir divan şairidir. Kaynaklarda doğum tarihi hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Doğum yeri Edirne olan şairin ölüm tarihi olarak ise 1592 yılı gösterilir. Herhangi bir eserinin varlığı tespit edilemeyen şair, yazmış olduğu gazellerle dikkatleri çeker.

Bu çalışmada Nihânî'nin hayatı, edebî kişiliği, sanatı ve şiirleri incelenerek genel bir değerlendirme yapılmış, tespit edilebilen Divançe'sindeki gazelleri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: 16. Yüzyıl, Divan Edebiyatı, Edirne, Nihânî, Gazel.

NIHÂNÎ (İBRAHİM CELEBİ) AND THE GHAZALS

ABSTRACT

Nihânî is a classical Ottoman poet who wrote poems in the second half of the 16th century. His real name is Ibrahim Celebi. Resources do not have any information about his date of birth. He was born in Edirne. The year, 1592 is known as his date of death. No work of the poet could be found. He draws attention with his written ghazals.

In this study, a general assessment has been made by examining Nihânî's life, his literary personality, his artistic quality and poetry and ghazals that could be determined in his Divançe are presented.

Key Words: 16th Century, the Classical Ottoman Literature, Edirne, Nihânî, Ghazal.

---

* Yrd. Doç. Dr. Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü yunuskaplan80@my.net.com

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

Nihânî'nin Hayatı

Birçok divan şairinde olduğu gibi Nihânî'nin hayatı hakkında da elimizdeki bilgiler son derece sınırlıdır. Nihânî'den bahseden tezkirelerde ve diğer biyografik eserlerde onun doğum tarihi ile ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmaz.

Hayatı hakkında bilgi veren bütün tezkireciler, şairin doğum yerinin Edirne'de olduğunda birleşirler.¹ Riyâzî, tezkiresinde şairin asıl adının İbrahim Çelebi olduğunu bildirir.² Kuloğullarından olan şair, yine kendisi gibi Edirneli olan şair Ubeydî'nin yanında yetişmiştir.³

Bir ara sipahilik de yapan Nihânî, sonradan bu görevi bırakarak derviş olmuştur.⁴ Aynı dönemde yaşayan şair Ubeydî, kendisine âşık olmuş ve ona birçok gazel söylemiştir.⁵ Ömrünün sonuna doğru aklî dengesini kaybeden şair, H. 1000 (M. 1592) yılında ölmüştür. Mezarı Edirne'dedir.⁶

Edebî Kişiliği, Sanatı ve Şiirleri

Divan şiirinde, bir şairin edebî kişiliği ve şairliği hakkında yapılan birtakım değerlendirmeleri öncelikle tezkirelerden öğrenmek mümkündür. Nihânî'nin şiirleri ve sanatı üzerine de bazı tezkireciler eserlerinde görüşlerini belirtmişlerdir.

Nihânî ile aynı yüzyılda yaşayan ve **Gülşen-i Şu'arâ** adlı tezkirenin yazarı olan Ahdî, şair hakkında "Gülşen-i ma'ârifüñ nihâl-i ser-bülendî ve bahâristân-ı 'ömrüñ tâze vü ter nahl-i ercendî ve gülbin-i gülistân-ı ma'ânî ve şekeristân-ı edânuñ tûfî-i şîrîn-zebânî ve süz ü güdâz ile memâlik-i eş'ârüñ Hüsrev-i zamânıdur ve nazm-ı dürer-bârî ve güftâr-ı âbdârî 'Ubeydî Çelebi himmetiyle selîs ü hemvâr ve bî-ğadd ü bî-şümâr olmağın vird-i zebân-ı 'âşıkân-ı zâr ve zîkr-i

¹ Ahdî, **Gülşen-i Şu'arâ (İnceleme-Metin)**, (Hzl. Süleyman Solmaz), Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005, s. 559, Kaf-zâde Fâizî, **Zübdetü'l-Eş'âr**, Milli Kütüphane, 06 Mil Yz. A 679, bk. 96a, Âşık Çelebi, **Tezkiretü's-Şu'arâ**, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi, 19 Hk 1964, bk. 205a, Riyâzî, **Riyâzu's-Şu'arâ**, Milli Kütüphane, 06 Hk 1275, bk. 114a, Mehmed Süreyyâ, **Sicill-i Osmânî (Yâhud Tezkire-i Meşâhir-i Osmânî)**, Kültür Bakanlığı-Tarih Vakfı Ortak Yayını, İstanbul 1996, C. III, s. 1255.

² Riyâzî, **a.g.e.**, bk. 114a.

³ Ahdî, **a.g.e.**, s. 559, Âşık Çelebi, **a.g.e.**, bk. 205a, Riyâzî, **a.g.e.**, bk. 114b, Mehmed Süreyyâ, **a.g.e.**, s. 1255.

⁴ Riyâzî, **a.g.e.**, bk. 114b.

⁵ Âşık Çelebi, **a.g.e.**, bk. 205a.

⁶ Riyâzî, **a.g.e.**, bk. 114b.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

gül-‘izârân-ı rûzgâr olmuşdur”⁷ diyerek onun akıcı ve güzel üslubuyla şiir ve inşadaki başarısından övgüyle bahseder.

Yine “Cümlesinden bu ğazel-i pür-meşel ki vaşf-ı cemâl-i mâh-rüyân-ı her-câyi ve hasb-i hâl-i ‘aşıkân-ı şeydâyîdür. El-ħağ zamâne dilberlerinin eṭvâr-ı nâ-hemvârına muṭâbık u muvâfıkdur” diyerek beğendiği aşağıdaki gazelini örnek olarak gösterir:

Sevme şehri güzelî ger meh-i tâbân ise de
Virme hercâyîye dil mihr-i dıraşşân ise de

Saňa serkeşlik idüp ğayriye mâ’il olanuñ
Geç hevâsından eger serv-i ħurâmân ise de

Ĥâr-ile hem-dem olup baĝruñi pür-ħün idenüñ
Gel e baĝma yüzine bir gül-i ħandân ise de

Seni ħaste idüp el derdine tîmâr idene
Mübtelâ olma şaĝın âfet-i devrân ise de

Ey Nihâni ruĝı her cem’i münevver idenüñ
Olma pervânesi ger şem’-i gülistân ise de⁸

Kaynaklarda, 16. yüzyılda yaşamış Nihâni mahlasıyla şiirler yazan üç şairin adı geçmektedir. Bu yüzden birçok edebiyat araştırmacısı tarafından bu gazel, yanlışlıkla Nihâni ile aynı yüzyılda yaşayan Nacak Fâzıl namıyla meşhur olan mahlasdaşı Nihâni’nin şiirleri arasında gösterilmiştir.⁹

Ahdî, yine üzerinde çalıştığımız yazma nüshada yer alan şaire ait aşağıdaki çeşitli beyitleri de şiirlerine örnek olarak gösterir:

‘Aşıkun göñline ‘ışkuñ ‘odı mihmân olmuş
Anuñiçün güzelüm yüregi biryân olmuş

‘Arşa-i çeşümüni kılsun ħo yaşum seli pür-âb
Tâ ħarâr idemeye anda begüm ‘asker-i ħâb

Ĥâlün oldıysa ĝuşşadan düşvâr
Mey-i nâbuñ ayaĝına düş var¹⁰

⁷ Ahdî, a.g.e., s. 560.

⁸ A.g.e., s. 560.

⁹ Mesut Dursun, *Nihâni Dîvânı (İnceleme-Metin)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1990, s. 249, Fahir İz, *Eski Türk Edebiyatında Nazım 1*, Akçağ Yayınları Ankara s. 222, *Başlangıcından Günümüze Kadar büyük Türk Klasikleri, Tarih-Antoloji-Ansiklopedi*, Ötügen-Söğüt Yayınları, İstanbul 1986, C. III, s. 213-214.

¹⁰ Ahdî, a.g.e., s. 561.

Gülşen-i Şu'arâ''da yine Nihânî'ye ait olduğu söylenen ancak elimizdeki gazelleri arasında olmayan aşağıdaki beyitler yer almaktadır:

Eger ağyârı şatup kırtulur ise ol şâh
Varayın meclisüñe didi selâmet olsun

Atılan şanma şihâb âh-ı derûnum ey mâhî
Berg ü kâhını yile virdi felek hırmeninüñ¹¹

Şair hakkında bilgi veren bir diğer tezkireci de Riyazî'dir. Riyazî de üzerinde çalıştığımız yazma nüshada bulunan, şairin çeşitli gazellerine ait aşağıdaki beyitleri örnek verir:

Bir lahza ayağ üzre tırmağa tākati yok
Câm-ı hevâ-yı la'lüñ mest eyledi habâbı

Ser-geştelikte baña beñzer şanurdu kendin
Hâlüm beyân idüp âb döndürdi âsiyâbı

Meded ben düşküni irgür o şâhuñ küyma diyü
Müdâm öper yüzüm durmaz ayağuma düşer yaşum

Şemşîr-i yâr katlimüze niyyet itmesün
Tahrîk iderse eller anı hiddet itmesün¹²

Aynı eserde Nihânî'ye ait gösterilen, ancak şairin gazellerinin yer aldığı elimizdeki nüshada bulunmayan bazı beyitler dikkatleri çekmektedir:

Gel nâşih kıo pendi hâl-i dilden bî-habersin sen
Beni dîvâne kıldı ol perî bilmem ne dersin sen

Meclisde ayağ üzre tırmağa tākati yok
Câm-ı şarâb-ı la'lüñ mest eyledi habâbı

Elüñ yüzüne tüt geldikçe cānâ karşıña a'dā
Görinmek kaçdın itme anlara elden hiçâb eyle

Atılan şanma şihâb âh-ı derûnum ey mâhî
Berg ü kâhını yile virdi felek hırmeninüñ¹³

Tezkireler dışında, bir şairin edebî kişiliği ve şiirleri hakkında şairin yazmış olduğu şiirlere bakarak birtakım değerlendirmeler yapmak mümkündür. Diğer divan şairlerinde olduğu gibi Nihânî'nin de şairliği ve şiirleri üzerine düşüncelerini, bazı şiirlerinde görmek mümkündür.

¹¹ A.g.e., s. 561.

¹² Riyâzî, a.g.e., yk. 114.

¹³ A.g.e., yk. 114.

Kendisini söz ülkesinin sultanı gören Nihânî, inci gibi sözler yağdıran şiirlerini görmezden gelenlere seslenerek onlardan gözlerini açmalarını ister:

Ey görüp şi'r-i dürer-bârını iğmâz iden
Hüsrev-i mülk-i sühandur bu Nihânî gözünü aç

(Nihânî, yk.14b)

Allah'ın kudreti, sanatçı kişiliğinin aynasını açtığından beri manaların şekillerinin kendisine görüldüğünü söyleyerek övünmekten çekinmez:

Ey Nihânî feyz-i Hâk mir'at-i tâb'um açalı
Anda eşkâl-i ma'ânî hep 'ayân oldu baña (Nihânî, yk.14a)

Yazdığı şiirler ise yeryüzünde oldukça şöhret bulmuştur:
Erişelden meşâm-ı câna 'ıtr-ı himmet-i 'Attâr
Nihânî tutdı şi'rüm 'âlemi haylî dimâgum var

(Nihânî, yk.15a)

Marifetin yeşilliğini oluşturan şiirlerini seyredenlerin gözünün ve gönlünün açılacağını iddia eder:

Ey Nihânî açılır seyr idenüñ gönli gözi
Haft-ı eş'arum olupdur sebze-zâr-ı ma'rifet (Nihânî, yk.14b)

Nihânî kendini, bin türlü bilgi cevherlerinin gizli olduğu bir okyanusa benzetir:

Gizlidür bende nice dürlü ma'ârif güheri

Kimse bilmez ki Nihânî nice 'ummânum ben (Nihânî, yk.18a)

Yazdığı gazeller çok güzel olmasaydı, âlemde bu derece revaç görmeyeceğini iddia eder:

İnşâf idüñ tutar mı idi mülk-i 'âlemi

Şâhâne olmasaydı Nihânî gazelleri (Nihânî, yk.19b)

Onun sözleri; sevgilinin yanağı, ağzı, ayva tüyleri gibi çeşitli güzelliklerini anlatmada muamma dolu renkli hayallerle süslenmiş ifade şekillerine sahiptir:

Ağzı vaşfında mu'ammâdur Nihânî her sözüm

Haftı evşâfındaki şi'rüm şebistân-ı hayâl (Nihânî, yk.17a)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

Nihānī vaşf-ı ruḡsāruñ idelden ey gül-i ra‘nā
Anuñ ḡālī degüldür sözleri rengin-edālardan

(Nihānī, yk.20b)

Yazdığı şiirlerle övünmek ve diğer şairlerden üstün olduğunu iddia etmek, divan şairlerinde görülen en önemli ortak özelliklerden biridir. Nihānī de zaman zaman yazdıklarıyla övünmekten çekinmeyen, şiir sahasında rakiplerine açıkça meydan okuyan bir edayla karşımıza çıkar.

Bu dünyada şiir ve inşada akranları arasında galip gelmenin zenginlik ve saadeti kendisine yetmektedir:

Ey Nihānī bize yitmez mi bu ‘izz ü devlet

Şi‘r ü inşāda bugün gālib-i aḡrān olduḡ (Nihānī, yk.16b)

Divanının şiir ülkesinin hükümdarı olmasına şaşılmalıdır:

Nihānīnün n’ola dīvānı olsa

Diyār-ı naḡmuñ oldu şehir-yārı (Nihānī, yk.19b)

Sözü açık, anlaşılır söylemede; yaratılışından gelen çeviklikle akranlarını ayaklar altına aldığı iddia eder:

Feşāḡat ‘arşasında zümre-i aḡrān ü emşālüm

Semend-i ṡab‘um ile ey Nihānī pāy-māl itdüm

(Nihānī, yk.17b)

Şiir sahasında karşısına kim gelirse gelsin korkmayacağını söyleyerek bu sahada rakiplerine âdeta meydan okur:

Kimseden ben yüz çevirmem şi‘rde gelsün berü

Ey Nihānī her kimün kim imtihānı var ise (Nihānī, yk.18b)

Devrinde şairlerin çok olmasına rağmen halk arasında şiirleri raġbet gören şair kendisidir:

Şu‘arā çoḡ durur ammā ki Nihānī ḡāşā

Halk-ı ‘ālem gāzeli bendesi bir şā‘irdür (Nihānī, yk.19a)

Tezkireciler ve şairin kendi şiiri ve sanatı üzerine yaptığı bu değerlendirmelerin dışında, onun edebî kişiliği ile ilgili bazı özellikler yazmış olduğu şiirlerden yola çıkılarak tespit edilebilir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

Zaman zaman rindane bir eda kullanan Nihânî'nin gazellerinde tasavvufî unsurlara pek rastlanmaz. Şair, genellikle divan şiiri geleneğine uygun olarak sevgili ve onun güzellik unsurları üzerinde durmuştur. Divan şiirinin Leyla ile Mecnun, Yusuf ile Züleyha, Ferhad ile Şirin, şem' ile pervane, gül ile bülbül, külbe-i ahzân gibi temel mazmunlarını kullanarak şiirlerine renk katması; duygu ve düşüncelerini anlatırken halk söyleyişleri ve deyimleri başarılı bir şekilde kullanması, edebî kişiliğinin kuvvetini göstermesi bakımından önemlidir.

Dil ve Üslubu

Divan şiirinin geleneğine bağlı olarak şiirler yazan şairin kullandığı dil ve üslup, devrinin klasik şiir anlayışına uygundur. Şiirlerinde çoğu zaman yabancı kelimelerden uzak, sade bir Türkçeyi tercih eden Nihânî'nin dili, akıcı ve anlaşılması kolaydır:

Çekmesün gam kişi bir ebrû-kemânı var ise
Hızlar itsün dilde türinden nişânı var ise (Nihânî, yk.18b)

O serv-ķâmete toğrul çenârı n'eylersin
Gözüm yaşını aķıt cüy-bârı n'eylersin (Nihânî, yk.18a)

Baş egmez ise eger göricek o la'l-i teri
Çemende gonceye bir reng ola ki vire seri (Nihânî, yk.19a)

Ben gam-ı ebrûñ ile ĥam olmadum dirse eger
İtimâd itme sözine egridür zîrâ hilâl (Nihânî, yk.17a)

Ol yüzi mihr-i cihân-tâbı elümden alup
N'ideyin aldı benüm âfetüm ađyâr meded (Nihânî, yk.14b)

Şiirlerinde genellikle sade bir dil kullanan şairin, az da olsa Arapça-Farsça kelime ve tamlamaların ağırlıkta olduğu beyitleri de dikkatleri çekmektedir:

Cân u dilden yine bir rûĥ-ı revânuñ ĥulıyuz
La'l-i cân-baĥş-ı Mesîĥâ-yı zamânuñ ĥulıyuz
(Nihânî, yk.16a)

Biz ser-zede-i ĥâk-i kef-i pîr-i muğânuz
Biz sâkin-i meyĥâne-i peymâne-keşânuz (Nihânî, yk.15b)

Şiirlerde karşımıza çıkan “kağı, kaçan, olaldan, uğru, uğrın, koçmak, erişelden, irgür, idenelden, iderin, götüri, umayın, degme”

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

gibi birtakım arkaik kelime ve ekler şairin yaşadığı dönemin dil özelliğini yansıtmaktadır.

Nihânî'nin gazellerinde “ziyan gelmez efendi, begcegizüm, begüm, güzelüm, n'eyleyeyin, nic'edeyin, n'ideyin, toğrusunu söyleyelüm, yürü bre” gibi halk söyleyişleriyle; “elinden almak, kanına girmek, baş eğmemek, bağına taşlar basmak, gözü gönlü açılmak, vebali boynuna almak, gönlüne girmek, yüz tutmak, bel bağlamak, hâk ile yeksân olmak, ağzını aramak, baştan çıkmak, gözden geçirmek, boyun vurmak, yüz çevirmemek, eli açık, dem vurmak, meydan vermemek, ağız açmak, yola düşmek, ser vermek” gibi anlama ve anlatıma, renk ve akıcılık katan birçok deyme rastlamak mümkündür.

Vezin, kafiye ve redif, divan şairlerinin duygu ve düşüncelerini şekillerinden en önemli ahenk unsurlarıdır. Çoğu zaman şairin sanat kudreti, duygu, düşünce ve hayallerini bu kalıpları başarıyla kullanarak anlatabilme becerisine bağlıdır.

Nihânî'nin tespit edilebilen 60 gazelinde, 10 farklı aruz kalıbını kullandığı görülür. Bu gazellerin aruz kalıplarına göre sayıca dağılımı şöyledir:

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün	20
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün	14
Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün	10
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ülün	4
Mef'ülü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün	3
Mefâ'îlün Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün	3
Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün	3
Mef'ülü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ülün	1
Mef'ülü Fâ'îlâtün Mef'ülü Fâ'îlâtün:	1
Mef'ülü Mefâ'îlün Mef'ülü Mefâ'îlün	1

Hepsi beşer beyitten oluşan bu gazellerin büyük çoğunluğunda şair, redif kullanmayı tercih etmiştir. Mevcut 60 gazelin 50'sinde redif karşımıza çıkar. Bu redifler eklerden, ek ve kelimelerden, bir kelimedenden veya birden fazla kelimelerden

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

oluşmaktadır. Rediflerde Türkçe kelimelerin çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Gazelleri genellikle redifli olan şairin kafiyedeki tercihi ise büyük çoğunlukla kafiye harfi revî ve onun öncesindeki uzun ünlü harften meydana gelen kafiye-i mürdefeden¹⁴ yanadır. Şairin 60 gazelinin 39'u mürdef kafiye-dir. Kafiye-i mürdefeye ait bazı gazellerin örnek matla beyitleri şöyledir:

Dehr içre yoğise n'ola māl ü **menâlimüz**

Vardur diyâr-ı ırışkda cāh ü **celâlimüz** (Nihânî, yk.15b)

Biz ser-zede-i hâk-i kefi pîr-i **muğânuz**

Biz sâkin-i meyhâne-i peymâne-**keşânuz** (Nihânî, yk.15b)

Ne Mecnûnum ne hüd Ferhâd-ı küh-ı bî-**sütunum** ben

Görelen zülfini ser-halkâ-i ehl-i **cünunum** ben

(Nihânî, yk.18a)

Nihânî, birkaç gazelde de cinaslı kafiye kullanarak kafiye bulmadaki hünerini göstermiştir:

Hâlûñ oldıysa guşşadan **düşvâr**

Mey-i nâbuñ ayağına **düş var** (Nihânî, yk.15a)

Ortalıkda kim idüp naqd-i dili ince **beli**

Didi nâzeñliğine cümle hayâl ehli **beli** (Nihânî, yk.19a)

Pür itdi kanlu dâğum cism-i **zârı**

Yine açıldı miñnet lâle-**zârı** (Nihânî, yk.19b)

Gazelleri

Tezkireciler, şaire ait çeşitli gazel ve beyitleri şiirlerine örnek olarak gösterebilirler de herhangi bir eserinin varlığından bahsetmezler.

Milli Kütüphane yazmalar kataloğu 06 Mil Yz FB 167/1 numarada ve Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi 34 NK 1207/3 numarada Nihânî (İbrahim Çelebi) adına birer Divan kayıtlıdır. Yapılan incelemeler neticesinde bu Divanların Nihânî İbrahim Çelebi'yle aynı yüzyılda yaşayan ve Nihânî mahlasıyla şiirler yazan Nacak Fâzıl'a ait olduğu tespit edilmiştir.

Nihânî'nin çalışmamıza konu olan elimizdeki mevcut şiirleri, Gazeliyyât adıyla Milli Kütüphane yazmaları 06 Mil Yz FB

¹⁴ Cem Dilçin, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2005, s. 61.

260/2'de kayıtlı Mecmua'nın 13b-20b yaprakları arasında bulunmaktadır.

Koyu kahverengi pandizot bez kaplı, mukavva bir cilt içerisinde bulunan bu eserde 44 adet gazel bulunmaktadır. Ayrıca Fahri Bilge tarafından çeşitli şiir mecmualarından sayfa kenarlarına yazılmış şaire ait 16 adet gazel daha bulunmaktadır.

188x120-140x75 mm. ebatlarındaki bu eser talik hatla, çift sütun ve 15 satır olarak yazılmıştır. 1a-13a yaprakları arasında Nihânî ile aynı yüzyılda yaşayan Ubeydî'nin şiirleri bulunmaktadır.

Sonuç

Hangi tarihte doğduğu bilinmeyen Nihânî'nin doğum yeri Edirne'dir. Kuloğullarından olup bir ara sipahilik yapmış, daha sonra bu görevi bırakarak derviş olmuştur. 1592 yılında Edirne'de ölmüştür.

Yapılan araştırmalar sonucunda şairin herhangi bir eserinin varlığı tespit edilememiştir. Milli Kütüphane yazmaları, 06 Mil Yz FB 260/2'de kayıtlı Mecmua'nın 13b-20b yaprakları arasındaki Divançe'de şaire ait 60 adet gazel bulunmaktadır. Tezkirecilerin şairin şiirlerine örnek gösterdiği bazı beyitlerin bu gazelerde bulunmaması, şaire ait elimizde bulunan şiirlerin eksik olduğunu göstermektedir.

Aşağıda vermiş olduğumuz şiirlere bakıldığında Nihânî, içinde yetmişmiş olduğu edebî anlayışın düşünce ve ifade şekillerini şiirlerinde başarıyla kullanmış önemli bir şairimizdir. Hakkında bilgi veren tezkirecilerin ondan övgüyle bahsetmeleri, yaşadığı dönemde takdirle karşılandığının bir işaretidir.

Devrinin şiir anlayışına uygun bir dil kullanan şair, şiirlerinde çoğunlukla sade, akıcı ve kolay anlaşılır bir Türkçe'yi tercih etmiştir. Yaşadığı dönemin dil özelliklerini yansıtan birtakım kelime, deyim ve halk söyleyişlerini de şiirlerinde başarıyla kullanmıştır. Gazelerinde genellikle âşıkane ve rindane duyguların ön planda olduğu görülür.

GAZELLER

1

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Şol zamân kim meclis-i ışkûñ mekân oldı baña

Eşk-i hününüm şarâb-ı erguvân oldı baña

Hâk-i pâyüñ cevherin gözden götürdi gitdi eşk

Gözüme dünyâ görünmez çok ziyân oldı baña

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

Bezm-i ğamda nār-ı hicrūñden yanup yaqılmaĝa
Tende her dāĝ-ı muħabbet bir dehān oldu baña

Ĥüsrev-i mülk-i cünūnum müy-ı jülīdem benüm
Derd-i āhum başum üzre sāyebān oldu baña

Ey Nihānī feyz-i Ĥaķ mirat-i t̄abum açalı
Anda eşķāl-i maānī hep ayān oldu baña

2

Mefūlü Mefāīlün Mefūlü Mefāīlün

Her yirde nice diller zikrūñle olup gūyā
Ĥamdūñi ider tesbīħ her gūşede biñ şeydā

Gökler götüri ĥalka ĥalka olup evşāfuñ
Döne döne zikr eyler ey ķādir-i bī-hemtā

Sen ĥālik-i eşyāyı devr içre olup zākir
Şevķ-ile girer çarħa ĥurşīd cihān-ārā

Başımı şola şaĝa şalup ĥarem-i bāĝuñ
Her serv-i ĥırāmānı tevĥīdūñ ider i'la

Kimdür bu Nihānī kim nazm ide sentūñ vaşfuñ
Cem' olsa cihān ĥalkı medħūñ idemez inşā

3

Fāīlātün Fāīlātün Fāīlātün Fāīlün

Gördi ebr-i dūd-ı āhum aĝladı bārān baña
Seyr idüp seyl-i sirişķüm acıdı ummān baña

Künc-i endūh u belāda almaķ ister cānumı
Bilmezem yā Rab ne virdi miħnet-i hicrān baña

Bir şafā cām-ile ben pāmāli ayaklandırıp
Sāķī-i devrān dirīĝā virmedi meydān baña

Ĥüsrevā menşūr-ı ĥüsnūñde ķaşuñ tuĝrāsına
Ser-fiĝende bende olduĝum yiter ünvan baña

Sīnemūñ gördükde na'ı u gönlerin çarħ u hilāl
Ey Nihānī aĝız açup ķaldılar ĥayrān baña

4

Feīlātün Feīlātün Feīlātün Feīlün

Ķanĝı ĝün ki beni ķurbān ider ol şems-i zuħā
Ka'be ĥaķķı baña ol ĝün olur ģīd-i adhā

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

Penbe dāğ-ile vuşlatda pür itdüm cismüm
İtdi bayrāmlıq ihsān baña bayrāmī ḳabā

‘İd-gāh içre ...* ḳopara āteş-i āh
Āsmānīyle görünürse ger ol māh-liḳā

Yār şalıncağı üstinde felek bir perde
Anda ḥurşid-i cihān-tāb ḳonulmuş illā

Ṭurma ... gibi eyle Nihānī efġān
‘İd-gāhda şalınur āl-ile ol serv-i bālā

5

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Seng-i cevr-ile yıḳup dil ḥānesin cānum ḳaya
Resm-i zulmi eyleme bünyād sultānum ḳaya

Jāleler şanma ġam-ı ḥaddūñle güller bāġda
Baġrına taşlar başar ey çeşm-i fettānum ḳaya

Atduġuñ taşlar ser-i kūyuñda ben dīvāneye
Ḥūblarla merhabādan ḥoş gelür cānum ḳaya

Ḳanlu yaş-ile boyanmış seng-i kūyuñ ‘āşıḳa
La‘l-i terden yegdür ey mihr-i dirahşānum ḳaya

Servlük itmek dürür kārūñ Nihānīye müdām
Süz-ı āhından şaḳın āşüb-ı devrānum ḳaya

6

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

‘Arşa-i çeşmümi ḳılsun ḳo yaşum seyli pür āb
Tā ḳarār idemeye anda begüm ‘asker-i ḥāb

Ḳanlu yaşumla sebātı nice olsun çarḥuñ
Hiç mey üzere dem-ā-dem ṭurabilür mi ḥabāb

Nār-ı miḥnetle bişen yüregüme döne döne meclisde
Mezedür öykinür ise eger ey sākī kebāb

Vaşfuñı yazariken ḥayrete varmış gerdün
Düşdi zer-ḥāmesi destinden anuñ şanma şihāb

Dūd-ı āhuñ baña kār eyliyemez dirdi o māh
Ey Nihānī ruḥına ḥaṭ gelicek itdi ḥicāb

* Metinde herhangi bir sebepten dolayı okunamayan kelimelerin yerine (...), yanlış okunma ihtimalinin bulunduğu kelimelerden sonra ise (?) işareti kullanılmıştır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

7

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Bir yaña olsa cihān bir yaña kār-ı ma'rifet
 'Âkıl olan kişi eyler ihtiyār-ı ma'rifet

Zulmet-i ğamdan hālāş olmaz kimüñ kim yanmasa
 Hāne-i kılbinde şem'-i şule-dār-ı ma'rifet

Bezm-i devrānuñ şafāsından haberdār olmadı
 Açmadı her kim ki cām-ı hoş-güvār-ı ma'rifet

Naẓm-ı gevher-bārum olaldan benüm baħr-ı muħt
 Oldı ma'nen anda dürr-i şāh-vār-ı ma'rifet

Ey Nihānī açılır seyr idenüñ gönli gözi
 Hatt-ı eş'arum olupdur sebze-zār-ı ma'rifet

8

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Başum için idinelden ayağun tozunı tāt
 Olmadum efser-i Dārāya cihānda muhtāt

Nūr deryāsıdur ey 'arız-ı hürşid kefüñ
 Şanma hatlar durur anda görinenler emvāc

Ruħların 'aks-i düşün bādei ey sākī şunup
 Gül şarābı ile ben haste dile eyle 'ilāc

Bir nezāketle virüp şerbetin anlar kıoyun
 Leb-i şirīnüne cānān için öykindi gülāc

Ey görüp şir-i dürrer-bārını iğmāz iden
 Hüsrev-i mülk-i sühandur bu Nihānī gözün aç

9

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Yağup odlar başuma āh-ı şerer-bār meded
 Yüzümi kıana yudı dāde-i hūn-bār meded

Nice dirlik umayın kim o şeh-i mülk-i cefā
 Eylemez ben kıulunuñ derdine tīmār meded

İşidüp nālemi bir kerre dimez hālūñ ne
 Pister-i ğamda duran derd-ile şad-pār meded

Ol yüzi mihr-i cihān-tābı elümden alup
 N'ideyin aldı benüm āfetüm ağıyār meded

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 5/4 Fall 2010*

Bâğ-ı âlemde Nihānī nice hoş-dil olayın
Nergis-i çeşmi beni eyledi bīmār meded

10

Fā'ilatūn Fā'ilatūn Fā'ilatūn Fā'ilūn
Sākīyā luṭf eyle şun sākī sürūd encām-ı 'īd
Vaḳt-i gül gibi bilürsin tez geçer eyyām-ı 'īd
Ey güneş-ṭal'at hilāl-ebrūnı görmekdür ğaraz
Dirilüp bir yere cem' olması ḫalkuñ şām-ı 'īd
Ḥayf vaşlında n'ola ḫünin olursa eşk-i çeşm
Cem'-i ṭıflān çünki gülgün-püş olur hengām-ı 'īd
Ḳulle-i gerdūna 'ūd yaḳdı degüldür mäh-ı nev
Nev-cevānum pīr-i çarḫ eyler saña i'lām-ı 'īd
Serd-dil olma Nihānī meclis içre germ olup
Ğonca-leblerle yine nüş it şarāb-ı cām-ı 'īd

11

Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn
Egerçi bâğ-ı dehr içre çenāruñ ḳaddi a'lādur
Velīkin andan ol gülzār-ı 'ömrüm serv-i a'lādur
Didüm servi mi hoşdur gülşen-i dehrīye şimşādı
Didi bir lebleri ğonca yüzi gül serv-i ra'nādur
Elifle bir degüldür ḫaḳ budur ol ğoncesi mīmūñ
Gülistān-ı leṭāfet içre serv-i sīm-i sīmādur
Müşābih olduğiçün ḳāmetine ol ser-efrāzuñ
Çemen-zār-ı cihānuñ servi reşki naḫl-i ṭübādur
Nihānī bir ğazel gönderdi k'ol gülzār-ı cān-serde
Anuñ her mışra'ı bir serv-i mevzūn-ı dilārādur

12

Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn
Ğam-ı dünyā ile şanmañ derūn-ı dilde dāğum var
Şeh-i iḳlīm-i istiĝnāyum 'ālemden ferāğum var
Ben ol sultān-ı mülk-i şevḳüm ey sākī ki devrānda
Şurāḫiyle ḫabāb-ı bādeden tūğum otağum var
Şeb-i tārīk-i miḫnetden ne ğam çün ḫāne-i dilde
Ḥayāl-i ḫadd-i pūr-ḫaṭṭuñdan ey meh şeb-çerāğum var

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

Yağup zühd ü riyānuñ mezra'ın kaçum tırāş itdüm
 Kalendarlık yolın tutdum ne çiftüm ne orağum var

Erişelden meşām-ı cāna ıtır-ı himmet-i 'Aṭṭār
 Nihānī tutdı şı'rüm 'ālemi haylī dimāğum var

13

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün
 'Aşıkuñ her kim ki būs-ı la'ı-i cānānın alur
 Zulm idüp ol derdmendüñ göz göre cānın alur
 Ehl-i dil kanın bulup dāmān-ı gerdūnda seher
 Mihr anuñ tıgiyle gögsin çāk idüp kanın alur
 Tīz ol erbāb-ı ışkuñ başımı var kes diyü
 Tıgüñüñ ey şāh-ı devrān çarḥ bir yanın alur
 Öldürüp kulların alursa vebālin boynına
 Ol şeh-i hüsnüñ kıyāmetde giribānın alur
 Ol güle irüşdügi gibi Nihānīnün eli
 Hār-ı firkat gülşen-i 'ālemde dāmānın alur

14

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün
 Hālūñ oldıysa guşşadan düşvār
 Mey-i nābuñ ayağına düş var
 Dem-be-dem gönline girer gamzeñ
 Aña cān virmesün mi 'āşık-ı zār
 Beñzemez dişlerine bir dāne
 Şanmasun kendüyi dürr-i şehvār
 Dilleri bağlamağa yüz tutdı
 Ruḥı üstinde zülf-i 'anber-bār
 Bu Nihānī harāretin halka
 Süz-ı eş'aridur iden eş'ār

15

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
 Dīde ki ol şeh-i sīmīn bedene nāzırdur
 Aña harc itmege yüz biñ gühere kādirdür
 Kimseler göremeyüp anı alur dil nağdin
 'İlm-i ihfāda o māhuñ deheni mähirdür

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 5/4 Fall 2010*

Muṣḥaf-ı hüsnine dā'im uzadur ayağını
Görüñüz ol şanemüñ zülfi nice kâdirdür

Tâbi° olmuşdur aña ehl-i nazâr-merdümler
Yârümüñ gamze-i cādüsü °aceb sâhirdür

Şu°arâ çok durur ammâ ki Nihānî hâşâ
Halk-ı °alem gâzeli bendesi bir şâ'irdür

16

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Alaldan °id destine meh-i nevdan kilid-i zer
Açıldı rüzenüñ kufli açıldı bâde-i aḥmer

Görünmezseñ eger ey ruḥları gül °id-gâh içre
Çıkar eflâke âhum âteşinden âsumânîler

Şalıncağüñ ipidür şa°şa°a mihr-i cihân sensin
Şalındüñ °id-gâhda göge uçduñ ey melek-manzar

Yüzi gül-ḥadlerle hoş geçer devr-âbı dolābuñ
Yine gerdün-ı dūn gibi anı görsem niye inler

Nihānîñüñ hilâl-i °id zer-i cām-ile bu şi°rin
Yazarsa çarḥa yeri dürür ey mihr-i meh-i enver

17

Mef'ülü Fâ'ilätü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Dehr içre yoğise n'ola māl ü menâlimüz
Vardur diyâr-ı °ışqda câh ü celâlimüz

Cām-ı Cem-ile kâse-i fağfûrı tıtmadı
Bezm-i melâmet içre içenler sifâlimüz

Şevküñle döndüğün n'idelüm mihr-i °âlemüñ
Ser-geşte zerreñüz görelüm kendi ḥâlimüz

Abdâluñ iken olurısak °âzîm-i cinân
Gîsûlarından eyleseler ḥür-ı şâlimüz

Vaşf-ı miyân ü kâkül ü ebrü-yı yârda
Vardur Nihānî bir nice ince ḥayâlimüz

18

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Şanmañuz siz bizi kim māl ü menâlüñ ḳuliyuz
Faḳr-ile faḥr iderüz vecd-ile ḥâlüñ ḳuliyuz

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

Bize yitmez mi bu devlet ki cihān mülkinde
Sen şeh-i memleket-i hüsn ü cemālün kılıyuz

Bir nefes dilden ayırmaduğičün sen servi
Toğrusı söyleyelüm şāh-ı hayālün kılıyuz

Şanma her māh-veşüñ halka-be-güşı oluruz
Biz hemān sen yüzi gün kaşı hilālün kılıyuz

İtmezüz zerrece nādāna Nihānī rağbet
Tālib-i maʿrifetüz ehl-i kemālün kılıyuz

19

Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün
Hayāl-i haddün olan dilde naqş-ı māsivā kalmaz
Senün mihrünle āh idende bir gayrī hevā kalmaz

Kimün kim üstüne tıguñ inüp başdan aşa yaşı
O miskīnün başından geçmedük bir mācerā kalmaz

Alup ol devr-i hüsnün āfitābın halka-i zikre
Döne döne idersin şevki ey şüfī saña kalmaz

Takar zencīr-i zülfün boynuña dīvāneñüm diyü
Raķibi uşladurlar ey perī-rü bu aña kalmaz

Nihānī bir kuluñdur kim yakup nār-ı cefā ile
Dilin maḥveyleseñ gönli anuñ ey bī-vefā kalmaz

20

Mefāʿilün Mefāʿilün Feʿülün
Ruḥuñsuz lāle-i nuʿmān gerekmez
Lebüñsüz gonce-i ḥandān gerekmez
Ḥaṭ-ı ruḥsārıñuñ āşüftesiyüz
Götürsin koķuyı reyḥān gerekmez

Ne deñlü ḥāk olursa ḥāli artar
Gedā-yı kūyuña ʿünvān gerekmez

Hayālün meskenidür kalbi yıķma
Mekān-ı pād-şeh vīrān gerekmez

Sevilmez ey Nihānī ehl-i ṭabʿa
Cihān içre güzel nādān gerekmez

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

21

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün
 Biz ser-zede-i hāk-i kef-i pīr-i muğānuz
 Biz sākin-i meyhāne-i peymāne-keşānuz
 Sehm-i ğam atılsa ne kadar kavş-i każādan
 Meydān-ı rızāda aña cān-ile nişānuz
 Geh maḥrem-i 'irfān gehī hemdem-i sulṭān
 Geh hāk-i kef-i pāy gedāyān-ı cihānuz
 Biz diñlemezüz ğulgulesin bülbül-i bāğuñ
 Biz murġ-ı hoş-elhān ğülistān-ı cihānuz
 Öñ soñ irerüz menzil-i maqşūda Nihānī
 Çün rāh-ı muḥabbetde bugün rāh-revānuz

22

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
 Cān u dilden yine bir rūḥ-ı revānuñ ḳulıyuz
 La'l-i cān-baḥş-ı Mesīhā-yı zamānuñ ḳulıyuz
 Tā ölince çekerüz her elemin 'ālemde
 Bir cefālar ḳılıcı ḳaşı kemānuñ ḳulıyuz
 Āh kim kārı anuñ bendelerin şatmaḳdur
 Şimdi bir ḥüsrev-i ḥübān-ı cihānuñ ḳulıyuz
 Pür-ḥayāl olmaġa bel baġlarısak n'ola bugün
 'Aşıḳın zār iden ol müy-miyānuñ ḳulıyuz
 Bu yiter bize Nihānī ki cihān mülkinde
 Hāk-i pāy-i zırafāyuz şu'arānuñ ḳulıyuz

23

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
 'Aşıḳuñ ğöñline 'ışḳuñ odı mihmān olmuş
 Anuñ için ğüzelüm yüregi biryān olmuş
 'Aks-i zül' ü lebün ey şeh ne yere düşdiyse
 Topraġı misk ü taş la'l-i Bedeḥşān olmuş
 Dil şeh-i miḥnet olaldan aña bu meydānda
 Dūd-ı āhıyla şerer ğüy ile çevgān olmuş
 Görinen encüm-i tābende nedür dirseñ eger
 Didederdür ki ruḥuñ māhına ḥayrān olmuş

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 5/4 Fall 2010*

Ol perī zülf ü kad ü ebrü-yı garrāsı ile
Ey Nihānī göre başdan ayağa cān olmuş

24

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
Varma yabana şağın şūh-ı cihānum Yūsuf
Kurd alur sen kuzuyu tāze civānum Yūsuf
Gülşen-i vuşlatuñı düşmene ihsān idüp
Şalma zindān-ı firāka beni cānum Yūsuf
Yer ü gök olsa terāzū çekile çekmekden
Çekdügüm bār-ı gam-ı mihrüñi cānuñ Yūsuf
Giceler 'ālem-i rü'yāya düşer nice 'azīz
Görmek için seni ey ruḥ-ı revānum Yūsuf
Göñli Ya'qūbını inletme Nihānī kulnuñ
Şeh-i gül-pīrehenüm gönce-dehānum Yūsuf

25

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
Leylī-i zülfüñ için bī-ser ü sāmān olduk
Yine Mecnūn gibi 'ālemlere destān olduk
Heves-i nergis-i mestüñle senüñ ey yüzi gül
Bāğ-ı miḥnetde 'aceb vālih ü ḥayrān olduk
Āteşin āh durur bize 'asā-yı zerrin
Şāh-ı iklīm-i gam u guşşaya derbān olduk
Hākdan bir gün efendi bizi ref' eylemedüñ
Eşigüñde nice yıl hākke yeksān olduk
Ey Nihānī bize yitmez mi bu 'izz ü devlet
Şi'r ü inşāda bugün gālib-i akrān olduk

26

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
Öykinür kadd-i ḥırāmānına sen sīm-tenüñ
Oynadırsa n'ola āhum yeli servin çemenüñ
Bir nezāket ideyin aña ki başdan çıksun
Yine çoçar seni ey ruḥları gül-pīrehenüñ
Ey ḥaṭ-ı misk-i ḥiṭā 'āşık-ı miskīn gibi
Tolaşur gerdenüñe gīsū-yı 'anber-şikenüñ

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

‘Araḡ-ı la‘l-i teriŋ baňa ŧeker ŧerbetidür
 Aňa bir kāse-i billür-ı muŧaffā zekānuŋ
 N’ola bir söz ile aldıysa Nihānī dilini
 ŧatlu dillü durur ey yār ŧeker-leb dehenüŋ

27

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün
 Diler ki ala peyāmın dehān-ı cānānuŋ
 Nesīm aḡzın arar ḡonce-i ḡülistānuŋ

Ḳızarsa ḡoncanuŋ aḡzı ‘aceb mi ḡülŧende
 Müdām ḡanın iḡer ‘andelīb-i nālānuŋ

Derünü ḡün-ile pür olsa ḡoncanuŋ n’ola kim
 İder yüregın pāre pāre peykānuŋ*

Çemende ḡoncalar evrāḡ el-cem‘ itdi
 Nihānī yazmaḡa her biri tāze dīvānuŋ

Meger ki ḡonce lebüŋ medḡine aḡız açdı
 Pür itdi ḡudret eli zerle aḡzını anuŋ

28

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
 Uḡrın uḡrın baḡtıḡiḡün çeŧmüŋe uḡru didük
 Ḳanlı işler yürdüŋiḡün ḡamzeŋe cādū didük

Öykinicek gice ŧebbü kākül-i ḡoŧ-būsına
 Ger ŧabāḡa iriŧirsek saňa ḡalmaz bu didük

ŧoḡrılur tūri dil-i ‘uŧŧāḡı mecrūḡ itmege
 Ol kemān-ebrū bize incinmesün toḡru didük

Gördük ister kendüye ŧu gibi diller aḡduḡın
 Ḳāmet-i serv-i ser-efrāzına biz dil-cū didük

Ay olur ol meh bize ‘arż eylemez ruḡsārını
 Anıŋiḡün ey Nihānī ŧehre biz yā hū didük

29

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
 Ehl-i ‘ıŧḡuŋ ele ey ŧeh dil-i vīrānını al
 Ḳıldı ḡam giryeye ile dīde-i giryānını al

* Bu mısra vezne uymamaktadır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 5/4 Fall 2010*

Yāre ʾiṣāl idicek kâğıduñ ey kâtib señ
 ʿĀşıkuñ hâlini söyle diyü bir yanını al

Gözüme zâhir olur dūd-ı haṭuñ begcegizüm
 Bendeñüñ sen hele âh u dil-i sūzânımı al

Zülfine öykinen ebri başı üstinde dutar
 Ey yaşum yağmuru kühuñ yüri dāmânımı al

Çün Nihānī kulinuñ kanına girdi tığüñ
 Silüp ey gamze-i cellād anuñ kanını al

30

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

Cāna işler geçüp eylerse eger tığ-i cedel
 ʿİlletin şorma ki lā yüsʿelü ʿammā yefʿal

Ey ʿadū şanma ki ser-defter-i ʿuşşâk olasın
 Defterine seni ol şâh yazar mı evvel

Gelmeyüp külbe-i aḥzānuma ey ruḥları gül
 Yüregüm hâr-ı gam-ı hicr-ile ḥün eyleme gel

Dūzaḥ-ı hicri mekân eyledüğüñ aʿdāya
 Kimler işitdi ise didiler ey dost muḥal

Şokdı başına alup yār Nihānī naẓmın
 Yaraşur gün başına virse o bir tâze ğazel

31

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

Gülşen-i âlemde çeşmüñ seyr iden âşüfte-hâl
 Ey gül-i raʿnâ ser-efgende olur nergis-mişâl

Ben gam-ı ebrüñ-ile ḥam olmadum dirse eger
 ʾİtimād itme sözine egridür zîrâ hilâl

Nice zülfinüñ ḥayâli dīdeden olsun cüdâ
 Dīdeye lâzım durur ey nūr-ı ʿaynum iki dâl

Āb-ı zerle yazılan şiʿrümdeki her bir elif
 Şâhid-i maʿnî için olmuş durur zerrîn-hilâl

Ağzı vaşfında muʿammâdur Nihānī her sözüüm
 Ḥaṭṭı evşâfındaki şiʿrüm şebistân-ı ḥayâl

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 5/4 Fall 2010*

32

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Muhabbet ʿāleminde çarḥ-ı miḥnetdür benüm başum
Hilāl-i ğam ṭulūʿ itmişdür anda şanmañuz kaşum

Reh-i ıřkuñda şol deñlü tek ü pū eylerüm ben kim
Sirişküm peykidür ancak benüm anda ayakdaşum

Meded ben düşküni irgür o şāhuñ kūyına diyü
Müdām öper yüzüm durmaz ayağuma düşer yaşum

İrince kīmyā-yı ḥāk-i pāy-i yāra görseydün
Ne cevherler nişār itmişdürür çeşm-i güher-pāşum

Degüldür kehkeşān bir degme çenber bağlanur her şeb
Nihānī bu ʿarūs-ı çarḥ olmağ ister oynaşum

33

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Ne dem ki bezm-i derd-i ışk-ı yāra nuql-i cān itmem
Ciger kanından ey sākī şarāb-ı ergüvān itmem

Kaçan kūyına varsam dūd-ı āh-ı pür-şerārumdan
O şāh-ı ḥüsne tuḥfe zer benekli sāyebān itmem

Ḥayāl-i çeşm-i müjgān-ile ben ʿömrüm nişār itsem
Dilā ḥavrāya Qurʾān-ile şāne armağan itmem

Dirīgā yüzüme bakmaz nuqūd-ı eşk-i çeşmümden
Eger bir dīde yāra nice genc-i şāygān itmem

Ğam-ı mihriyle zerd olmuş yüzüm alup ele bir gün
Diler gönülüm Nihānī yāre bir berg-i ḥazān itmem

34

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Revān olan yaşum seyline bulmadı irer çeşmüm
Cihānuñ cūların gözden geçürdi ser-be-ser çeşmüm

Egerçi rüy-ı zerdün var zeri ʿarz itmege yāra
Velīkin laʿl-i ḥün-ı eşk-ile anı başar çeşmüm

O mäh-ı ālem-ārānuñ gubār-ı ḥaṭṭ-ı ruḥsārı
Döker yaşımı her laḥza ʿaceb mi düşse ter çeşmüm

Ne dem ol merdüm-i dīde kızıllar giyse gül gibi
Benüm de ḥün-ı dilden ergüvāniler giyer çeşmüm

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

O nūr-ı dīdei gözden Nihānī çünki dūr itdi
Bu dehr-i bī-vefāya eylemez artuğ nazār çeşmüm

35

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün
Nigārā sen perī-peykerden ümmīd-i vişāl itdüm
Nice dīvāneyüm gör kim temennā-yı muḥāl itdüm

Dil-i miskīni kırtarmağa çāre bulmadum kaçā
Şehā zülfün bölügiyle nice ceng ü cidāl itdüm

‘Adem şahrāsına pervāz iderse n’ola cān murğı
Aña tır-i belā peykānlarından perr ü bāl itdüm

Lebünden gayrisi şāfī cevāba kādır olmadı
Eṭibbāya şifā-yı derd-i dilden bir su’āl itdüm

Feşāhat ‘arşasında zümre-i akrān ü emşālüm
Semend-i ṭab‘um ile ey Nihānī pāy-māl itdüm

36

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün
Uğradum derd-i ğam-ı ‘ışkuña nā-gāh kerīm
Bilmezin n’eyleyeyin nice’deyin āh kerīm

Āteş-i mihr-i ruḥuñla dili sūzān itdük
Göklere ağsa ne ṭañ āh-ı seher-gāh kerīm

Şimdi āh-ile çeker ... her şeydā
Beni ‘ışkuñ ideli mülk-i ğama şāh kerīm

Mülk-i ḥüsnün şehisin saña güzeller kıl olup
Yaraşur dirlere ise yār çek Allāh kerīm

Yüz çevirme bu Nihānīden eger bir kerre
Öpmek isterse seni ey yañağı māh kerīm

37

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün
Çerāğ-ı ḥānķāh-ı derd ü miḥnetdür benim başum
Anuñ yanmış siyāh olmuş fitilidür degül kaçum

Çerīdür ğāyet-ile leşker-i ḥāba şeb-i ğamda
Şebīḥün itdügi dem şanma şāhā yüz yumaz yaşum

Gözinden çıkdı yaqub ey melāḥat baḥrınıñ dürri
Leb-i la‘lün temāşā eyleyelden çeşm-i ḥün-pāşum

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

Şabā yola düşüp her ne kadar sa'yeylese cānā
Reh-i derd ü gamuñda olımaız hergiz ayakdaşum

Dime ay āhırinde incelür meh aldurur kaçın
Nihānī bu 'arūs-ı dehr olmağ ister oynaşum

38

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Muşaffādur ruhuñ her vechile mäh-ı mücellādan
Olupdur muntazam dendānlaruñ 'ıkd-ı süreyyādan

Bu deñlü mālİK ü nām ü nişān iken memālİKde
Senüñ ebrūlaruñ 'ünvān ider tuğrā-yı garrādan

Hıramānī hıramānī kaçan kim karşıma gelseñ
Bana a'lā gelür kıdd-i büleñdün serv-i bālādan

Atup deryāya kendin āfitābum pençe-i mercān
Gam-ı la'l-i lebüñle 'ākıbet ... çekdi dünyādan

Felek bilsem Nihānīye niçün tırılmaz cefā eyler
Anuñ hōd bağı kıan-ile tölupdur ta'n-ı a'dādan

39

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Oldı meydān-ı gam 'ışkuñda ey kaşı kemān
Tır-i cevri cān nişān-geh dil ü cānum nişān

Mihrüñüñ var ise ser-gerdānıdur ey meh senüñ
Gice gündüz bī-sebeb dönmez bu çarh-ı āsmān

Ben gedāya hem-nişin olmazsañ ey şeh rāzıyum
Cüft olup ağıyar-ile seyrāna gitme tek hemān

Müşteri olmuşdı dil cānā metā'-ı mihrüñe
Gelmedin daği 'ademden mülk-i 'ışka kār-bān

Ey Nihānī ben o miñnet-zādeyüm kim hūn-ile
Besler anamdan toğaldan dāye-i devri zamān

40

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

O serv-kāmete toğrul çenarı n'eylersin
Gözüm yaşını ağıt cūy-barı n'eylersin

Gel ey gönül o gülün gülsitān küyında
Hezār inle şadā-yı hezārı n'eylersin

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

Teveccühün haṭ u ruḥsār-ı dilbere olsun
Harīm-i bāğa varup sebze-zārı n'eylersin

Nigār zülfini seyr eyle yoḥsa ey miskīn
Yabān yerindeki zülf-i nigārı n'eylersin

Hemīşe gül yüzi ḥandān iken o ḡonca lebūñ
Nihānī bir iki günlük bahārı n'eylersin

41

Fe'īlātün Fe'īlātün Fe'īlātün Fe'īlün

Ser-i zülfün gibi bir ḥālī perīṣānum ben
Cān u ser terkīn uran bī-ser ü sāmānum ben

Baña keyfiyyet-i aḥvāl-i cihānı ṣormañ
Şimdi esrār-ı ḡam-ı ıṣṣık-ile ḥayrānum ben

Ḥār-ı hicrūñle dilüm olmuş iken şad-pāre
Şabrumı ḡör ki yine gül gibi ḥandānum ben

La'l-i nābuñ öpeli döne döne cām-ı şarāb
Reşkden cür'a gibi ḥāk-ile yeksānum ben

Gizlidür bende nice dürlü ma'ārif güheri
Kimse bilmez ki Nihānī nice 'ummānum ben

42

Fā'īlātün Mefā'īlün Fe'īlün

Mihr-ile cismümüz hilāl olsun
Derd-i endüh-ı yāra dāl olsun

Firḡatūñ öldürür beni taḥḡīḡ
Vuşlata nice iḡtimāl olsun

Beni kūyuñda kimse göremesün
Zāfdan şöyle ten ḥayāl olsun

Öpmek isterse ayāḡuñ 'āşık
Āsitānuñda pāy-māl olsun

Ben ölicez Nihānī kāse-i ser
Seg-i dildāruma sifāl olsun

43

Fe'īlātün Mefā'īlün Fe'īlün

Bükülüp ḡamla ten ḥayāl olsun
Felek mihrūñe hilāl olsun*

* Bu mısra vezne uymamaktadır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

Eşigüñden hemîşe gidemesin
 ‘Āşıkun şöyle bî-mecāl olsun
 Żarar itmez libās ü ‘ādet-i nās
 Tek hemān şūfî sende hāl olsun
 Besdür ey h̄āce baña cevher-i ‘ışk
 Saña dünyā tolusı māl olsun
 Şuğl-i dünyāyı ey Nihānî gider
 Dā'imā maṭlabun kemāl olsun

44

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün
 Esîr-i çeşm-i mekkāruñ hālāş olmaz belālardan
 Müjeñ ölümlüsi kırtulmaz ey āfet belālardan

Belā vü derd ü miḥnetden nice cānum emîn olsun
 Sen ayrılmazsın ey rūhum ‘adū-yı bed-liḳālardan
 Saña cān naḳdini teslîm idüp yoluñda öl dirler
 Ziyān gelmez efendi kaçma luṭf it mübtelālardan
 Nevā-yı nāleler peydā iden ‘uşşākı sevmezsin
 Dirîgā kim şafālar kesb idersin bî-nevālardan
 Nihānî vaşf-ı ruḥsāruñ idelden ey gül-i ra‘nā
 Anuñ hālî degüldür sözleri rengîn edālardan

45

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün
 Ne Mecnūnum ne ḥod Ferhād-ı kūh-ı bî-sütūnum ben
 Görelden zülfini ser-ḥalka-i ehl-i cünūnum ben
 Yed-i deryāyı taḥrîk iderin āh-ı derūnumla
 Ferāgat gūşesinde gerçi bir ehl-i sükūnum ben
 O māhuñ derd-i mihrine giriftār olalı göñlüm
 Belā-keş ‘āşıkum dil-ḥasteyüm gāyet zebūnum ben
 Ten oldu lāle gibi pāre pāre dāğ-ı hicrūñden
 Belā deştinde şimdi bir şehîd-i garḳ-ı ḥūnum ben
 Kitāb-ı ‘ışk u bāb-ı derd ü faşl-ı firḳati gördüm
 Nihānî ḥaḳ budur ṭālibler içre zū-fünūnum ben

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 5/4 Fall 2010*

46

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Şemşir-i yār katlimüze niyyet itmesün
Tahrîk iderse eller anı hiddet itmesün

Dil bār-ı derd-i 'ışkuñ-ile şimdi denkdür
Hicrūñ yükünde bir yañadan şıklet itmesün

Öpmek diler izüñ tozını haste 'aşkuñ
Şağın iki kat olduğına 'illet itmesün

Bidār olana devlet-i didār olup naşib
Açsun gözini 'aşık olan gaflet itmesün

Kırsun sipāh-ı haṭṭı tağitsun Nihānī yār
Almağa şehr-i cānumı cem'iyet itmesün

47

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

Ruḥuñ şevkiyle gelmiş rakşa ey şāh
Felekde zerrelerdür mihr-ile māh

O māhuñ gün yüzün göstermez ise
Biribirine koyar gökleri āh

Delil olur baña çeşm-i sirişküm
Olursam vādī-i 'ışkuñda gümrāh

Ayağın almasun mı cāmuñ eller
Bulaşur büseñe meclisde her gāh

Nihānī nice tahrir ide vaşfuñ
Olupdur lafzı kâşır 'ömri kütāh

48

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Çekmesün gam kişi bir ebrü kemānı var ise
Hızlar itsün dilde tūrinden nişānı var ise

Açılup ben bülbül-i bāğ-ı belāya söylemez
Ey dil ol gonce-lebüñ yokdur dehānı var ise

Vaşlına cānum fedā olsun didüm dimiş o şāh
Boyun ursun tığ-i hicrānuma cānı var ise

Sidreden a'lā getürse kaddüñi şā'ir inan
Bu sözi toğru durur her ne yalanı var ise

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

Kimseden ben yüz çevirmem şırde gelsün berü
Ey Nihānī her kimüñ kim imtihānı var ise

49

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
Sevme şehri güzeli ger meh-i tábān ise de
Virme hercāyīye dil mihr-i dırahşān ise de
Saña serkeşlik idüp ğayriye mā'il olanuñ
Geç hevāsından eger serv-i hırāmān ise de
Hār-ile hemdem olup baĝruñı pür-hūn idenüñ
Gel e baĝma yüzine bir gül-i handān ise de
Seni haste idüp el derdine tımār idene
Mübtelā olma şaĝın āfet-i devrān ise de
Ey Nihānī ruĝı her cem'ı münevver idenüñ
Olma pervānesi ger şem'ı gülistān ise de

50

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
ışk-ile āyine-i ħalbi mücellā eyle
Dā'imā şüret-i şevĝe anı mücellā eyle
Serve hergiz naĝar itme o boyı servi gör
Ķadr-i ālıye iriř himmetüñ a'lā eyle
Bilmek isterseñ eger dā'ireñ ey necm-i felek
Noĝta-i ħāl-i ruĝ-ı yarı temāşā eyle
Ķayf kim ĝatrece gelmez o dür-i nā-yāba
Sen gerekse gözüñüñ yaşını deryā eyle
Ķatı maĝrūmluĝı var hicrūñile sulţānum
Gel kerem eyle Nihānīyi tesellā eyle

51

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün
Ķoĝup ol sım-tenümi kim gire ħammāma fūta
Nice zībā yaraşur ol teni endāma fūta
Yine bir def'a naşīb ola ĝoĝam diyü seni
Günde biñ kerre girür ıřk-ile ħammāma fūta
Şıĝdı ħalvetde bulup fūtasını nātır anuñ
Uĝradı ĝoĝduĝıĝün bār-ı ser-encāma fūta

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

Giren ol yārla ḥammāma yusun cāmeden el
Aña ʿālemde yiter pīrehan ü cāme fūta

Şoyup ol servi Nihānī ḳoya ḥammāma gibi
Armağan eyledi şimden o gül-endāma fūta

52

Mefʿülü Fāʿilātün Mefʿülü Fāʿilātün
Zülfüñ hevāyī idüp ey mäh-ı nev şehābı
Mihr āteşine yaḳdı ruḥsāruñ āfitābı

Bir laḫza ayaḡ üzre ṭurmaḡa ṭāḳati yoḳ
Cām-ı hevā-yı laʿlüñ mest eyledi ḫabābı

Ser-geştelikte baña beñzer şanurdı kendin
Ḥālüm beyān idüp āb döndürdi āsiyābı

Gözde ḫayāli uçan ḫāl-i ruḥ-ı nigāra
Beñzer diyü dirīḡā uçurdılar zübābı

Laʿl-i gülācına çün miskīn ezilmek ister
Eller ezer Nihānī biʿllāhi misk-i nābı

53

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Ortalıḳda kim idüp naḳd-i dili ince beli
Didi nāzeñliğine cümle ḫayāl ehli belī

Jāle naḳdin n'ola ḫarcansa görüp gün yüzüñi
Gül-i gülzār-ı cihānuñ ḳatı açuḳdur eli
Kehkeşān urmaz idi çarḫı gice zencīre
Ol ḳaşı mäh-ı nevüñ olmasa mihriyle deli

Oldı bu sīne-i çākīdeki bir bir çāke
Atduḡı taşlar anuñ ḳaşr-ı muḫabbet temeli

Ol perī diyeli şīrini yazup gönderün
Eller içinde oḳındı bu Nihānī ḡazeli

54

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
ʿArızuñ mihr-ile rüşen idüp hercāyī
Gelmedüñ gice bize yūri bre hercāyī

Dūd-ı āh içre ḳalupdur senüñ āvārelerüñ
Cāmeñ ey ruḫları gülgün ideli sermāyı

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

Mutribā nāle-i dilden dem urursam dā'im
 Hāzlar eylerdi işiden kişi çalsañ nāyı
 Çeşm-i pür-eşküme öykündüñiçün ey dür-i pāk
 Cūylar her yañadan dillediler deryāyı
 Ebedī devlete cānlar virüp erbāb-ı fenā
 Ey Nihānī göze göstermediler dünyāyı

55

Mef'ūlū Fā'ilātū Mefā'īlū Fā'ilūn
 Alsa 'aceb mi 'işve ile ol şeh elleri
 Mihriyle māhı evcine almışdur elleri
 Nār-ı ruḥından ağdı duḥānlar o şeh-levend
 Şanmañ ki başına taḫınur tırna telleri
 Devrān içinde dāyiresin buldı āyīne
 'Arz-ı cemāl idince bu şeh-rūñ güzelleri
 Bir cāna mālīküz o daḫi olımañ bedel
 Ŗoçmaḫ nice müyesser olur bī-bedelleri
 İnşāf idüñ tutar mı idi mülk-i 'ālemi
 Şāhāne olmasaydı Nihānī ğazelleri

56

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Fe'ūlūn
 Pür itdi ḫanlı dāḫum cism-i zārı
 Yine açıldı miḫnet lāle-zārı
 Nice acı çeküpdür ehl-i meclis
 Öpince la'l-i şīrīn-i nigārı
 Şanur deryā yüzine çıḫdı māhı
 Ruḫı üzre gören ebrū-yı yārı
 Sipāh-ı eşküm aḫın şaldı dehre
 Dil olaldan muḫabbet şeh-r-yārı
 Ḥaḫ-ı la'l-i leb-i yārūñ Nihānī
 Yazar yāḫūtdan a'lā gubārı

57

Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn Mefā'īlūn
 Serīr-i mülk-i 'ışḫ-ı yāra her kim pād-şāh oldı
 Anuñ bī-ḫad gözi yaşı yüz ağardur siyāh oldı

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 5/4 Fall 2010*

Degüldür na'î-i sînem gülşen-i miḥnet nihâlinüñ
 Büküldi ḳaddi ey gül dūd-ı āhumdan dü-tâ oldı
 Kebüdî cism-i zâr üzre şol iki dâğ-ı hicrānuñ
 Biri miḥnet gögine āfitāb u biri māh oldı
 Görinen şanma resm-i na'îçe ḳaşı nişānıdur
 Senüñ ḳiblem eşigüñ ehl-i 'ıṣḳa secde-gāh oldı
 Nihānî tāb-ı mihr-i ... ol yüzi māhuñ
 Reh-i 'ıṣḳında yandı merdüm-i çeşmüm siyāh oldı

58

Mefā'ılün Fe'ılātün Mefā'ılün Fe'ılün
 Baş egmez ise eger göricek o la'î-i teri
 Çemende gonceye bir reng ola ki vire seri
 Eger ki tîrüne ḳarşu ḳor ise sulṫānum
 Demürden ise de biñ pāre eyleye siperi
 Dimiş ki beñzerin ol āb-dār-ı leblere ben
 'Aceb mi iki gözüm şuya boğsalar şekeri
 'Aceb felek bu büyüklenür? ki dūndan
 Getürdi anuñ? gibi nice gönül ileri*
 Nihāniyā ola manzūr 'ālem içre eger
 Olursa sālîki eşke o mehveşüñ nazarı

59

Mefā'ılün Mefā'ılün Fe'ülün
 Hicāb itdi görüp zülf-i nigārı
 Ḳızardı gülşenüñ zülfi nigārı
 Lebine öykinürmiş tañ mı sākî
 Ele alursa cām-ı hoş-güvārı
 Derünü ḳanlı yaşlarla pür oldı
 Lebüñ dil-ḥaste idelden nigārı
 Ruḥuñ āteş şalaldan dehre ey gül
 Yaḳup kül eyledi 'ıṣḳuñ hezārı
 Nihānînüñ n'ola dīvānı olsa
 Diyār-ı nazmuñ oldı şehir-yārı

* Bu beyit vezne uymamaktadır.

60

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Bu gülsitânda ider mi hevâ-yı nevrûzı
Yüzüñ görüp gice evvel şafâ-yı nevrûzı

Senüñçün iñlese 'uşşâk tañ mı bî-ser?
Çeker hevâ-yı gülistân nevâ-yı nevrûzı

N'ider muhâllebiyi bekler? gamını yiyen
Marîz-i 'ışka gerekmez nidâ-yı nevrûzı

Beni her gün dem-i vaşluñla kana garq itdün
Yitirdük isteme ey şeh kabâ-yı nevrûzı

Şalın Nihânî çemen câmi'ine fâhte çün
Menâr-ı servde virdi şalâ-yı nevrûzı

KAYNAKÇA

Ahdî, **Gülşen-i Şu'arâ (İnceleme-Metin)**, (Hzl. Süleyman Solmaz), Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005.

Âşık Çelebi, **Tezkîretü's-Şu'arâ**, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi, 19 Hk 1964.

CANIM, Rıdvan, **Edirne Şairleri**, Akçağ Yayınları, Ankara 1995.

DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Yayınları, Ankara 1996.

DİLÇİN, Cem, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2005.

DURŞUN, Mesut, **Nihânî Dîvânı (İnceleme-Metin)**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1990.

İPEKTEN, Haluk (vd.), **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1998.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*

İZ Fahir, **Eski Türk Edebiyatında Nazım 1**, Akçağ Yayınları, Ankara 2003.

Kaf-zâde Fâizî, **Zübdetü'l-Eş'âr**, Milli Kütüphane, 06 Mil Yz. A 679.

KOMİSYON, **Başlangıcından Günümüze Kadar Büyük Türk Klasikleri**, Tarih-Antoloji-Ansiklopedi, Ötüken-Söğüt Yayınları, İstanbul, 1986, C. III.

Mehmed Riyâzî, **Riyâzu's-Şu'arâ**, Milli Kütüphane, 06 Hk 1275.

Mehmed Süreyyâ, **Sicill-i Osmânî (Yâhud Tezkire-i Meşâhir-i Osmânî)**, (Çev. Seyit Ali Kahraman), Kültür Bakanlığı-Tarih Vakfı Ortak Yayını, İstanbul 1996.

Nihânî, **Gazeliyât**, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz FB 260/2.

Şemseddin Sâmî, **Kâmûs-ı Türkî**, Çağrı Yayınları, İstanbul 1999.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/4 Fall 2010*